

Studijų raida Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos fakultete 1946–2008 metais

Vitolda VERIKAITĖ (VU)

el. paštas: vita.verikaite@mif.vu.lt

Reziumė. Straipsnyje apžvelgta fakulteto(u) kaitos dinamika. Statistikos lentelės sudarytos remiantis absolventų sąrašais.

Raktiniai žodžiai: Vilniaus universitetas, fakultetas, katedra, lentelė, specializacija, statistika.

Apie matematikos studijos Vilniaus universiteto Matematikos-gamtos fakultete 1940–1944 metais rašėme 2007 m. [1]. Šį straipsnį galima papildyti prof. Igno Končiaus atsiminimais [2].

1944 metais rusų armijai užėmus Vilnių, prasideda antroji sovietinė okupacija.

Atkuriant Antrojo pasaulinio karo metais suniokotą Universitetą, 1944 metų pabaigoje pradėjo veikti 8 fakultetai: Fizikos-matematikos, Chemijos, Gamtos, Teisės, Medicinos, Ekonomikos, Istorijos-filologijos ir Miškų ūkio [3].

Fizikos-matematikos fakultetas, veikęs 1944–1965 m., buvo sudarytas iš Vytauto Didžiojo universiteto ir nuo 1940 m. Vilniaus universiteto Matematikos-gamtos fakulteto fizikos ir matematikos skyrių. Fakulteto dekanu 1944–1945 m. buvo prof. Antanas Žvironas (1899–1954), 1945–1958 m. – doc. Henrikas Horodničius (1906–1989), 1958–1964 m. – doc. Viktoras Kybartas (1929–1996) ir 1965 m. – doc. Jurgis Viščas (1928–1990).

Fakultete veikė šios katedros:

fizikinio profilio: Teorinės fizikos katedra, Bendrosios fizikos katedra, 1962 m. pavadinta Bendrosios fizikos ir spektroskopijos katedra ir Eksperimentinės fizikos katedra. Pastaroji 1960 m. reorganizuota į Radiofizikos katedrą ir Puslaidininkų fizikos katedrą;

matematinio profilio: Matematinės analizės katedra, Geometrijos katedra, 1960 m. pavadinta Geometrijos ir aukštosios matematikos katedra, Bendrosios matematikos katedra, kuri 1960 m. reorganizuota į Skaičiavimo matematikos katedrą ir Tikimybių teorijos ir skaičių teorijos katedrą. 1963 m. Skaičiavimo matematikos katedroje buvo įkurta Skaičiavimo laboratorija.

Fizikos-matematikos fakultete visą laiką veikė Astronomijos katedra.

Universiteto turtas, mūsų manymu, yra ir jo absolventai. Todėl bendrąją studijų panoramą norime atskleisti remdamiesi V. Verikaitės sudarytu absolventų sąvadu [4]. 1940–2008 m. sąrašuose pagal studijų programas yra pateikiami absolventų vardai ir pavardės, diplominių darbų (jeigu jie buvo numatyti studijų atsiskaitymo formoje)

pavadinimai, absolventų mokslinių vadovų vardai ir pavardės, moksliniai laipsniai ir pedagoginiai vardai (vadovavimo diplomantui metu).

Fizikos-matematikos fakulteto absolventų laidos yra numeruojamos nuo 1946 metų.

1946 m. fizikos studijas baigė Henrikas Jonaitis, Alfonsas Misiūnas-Misiukas, Povilas Morkūnas ir Juozas Šinkūnas, o matematikos studijas – Tatjana Didžiulytė, Kleopas Grincevičius, Jonas Kubilius, Aronas Naftalevičius ir Šlioma Strelicas. Vokiečių okupacijos metais Universiteto išduoti diplomai sovietmečiu buvo nepripažinti, todėl H. Jonaičiui, A. Misiūnui-Misiukui, J. Šinkūnui ir T. Didžiulytei studijų rezultatus reikėjo perdokumentuoti.

Universitetas gaudavo tipinius studijų planus iš Maskvos TSRS Aukštojo mokslo ministerijos. Fakulteto taryba turėjo teisę juos šiek tiek koreguoti [5]. Nuo 1955 m. studentai buvo pradėti skirstyti į specializacijas. Fizikos planuose buvo nurodytos tokios specializacijos: teorinės fizikos, radiofizikos, puslaidininkių fizikos, optikos ir spektroskopijos ir astronomijos. Matematikos mokymo planuose buvo nurodytos algebros ir skaičių teorijos, funkcijų teorijos, geometrijos ir topologijos, skaičiavimo matematikos, tikimybių teorijos ir matematinės statistikos specializacijos. Specializacijų studentai buvo priskiriami katedroms.

1953 m. Universitete buvo įsteigtas neakivaizdinis skyrius, o 1958 m. – vakarinis skyrius [6, p. 51] (1 lentelė).

1 lentelė. Absolventų pagal studijų mokymo planus (programas) 1946–1965 m. statistika

Metai	Laida	Fizika		Matematika		Iš viso
		Dieninės studijos	Vakarinės studijos	Dieninės studijos	Neakivaizdinės studijos	
1946	I	4	–	5	–	9
1947	–	–	–	–	–	0
1948	II	–	–	1	–	1
1949	III	4	–	2	–	6
1950	IV	8	–	5	–	13
1951	V	5	–	4	–	9
1952	VI	21	–	13	–	34
1953	VII	11	–	7	–	18
1954	VIII	18	–	13	–	31
1955	IX	14	–	14	–	28
1956	X	20	–	12	–	32
1957	XI	43	–	33	–	76
1958	XII	39	–	54	–	93
1959	XIII	40	–	71	–	111
1960	XIV	45	–	49	2	96
1961	XV	49	–	55	12	116
1962	XVI	45	–	47	6	98
1963	XVII	46	–	49	8	103
1964	XVIII	39	13	54	10	116
1965	XIX	17	1	64	6	88
		468	14	552	44	1078

Nuo 1959 m. fizikai ir matematikai pradėti skirstyti į gamybinių ir pedagoginių profilius [6, p. 143].

Fizikos-matematikos fakultetas 1965 m. buvo reorganizuotas į Fizikos fakultetą ir Matematikos-mechanikos fakultetą.

Matematikos-mechanikos fakulteto (veikusio 1965–1978 m.) dekanas 1965–1974 m. buvo doc. Alfonsas Raudeliūnas (g. 1929 m.), o 1974–1978 m. – doc. Vytautas Merkys (g. 1930 m.). Fakultetą sudarė Matematinės analizės katedra, Geometrijos ir aukštosios matematikos katedra, Tikimybių teorijos ir skaičių teorijos katedra, Skaičiavimo matematikos katedra. 1971 m. buvo įsteigta Taikomosios matematikos katedra, o iš Skaičiavimo laboratorijos išaugo ESM skaičiavimo centras.

1962 ir 1963 metais buvo suformuotos specialios fizikų ir matematikų grupės iš Kauno politechnikos instituto pirmo kurso studentų. Karinį rengimą vyrai studijavo KPI karinėje katedroje, nes tais metais Vilniaus universitete karinio rengimo katedra neveikė.

Vilniaus universitete taikomosios matematikos specialybė įvesta nuo 1972 m. rudens. 1972 m. spalio 18 d. dekanu įsakymu IV ir V kurso matematikos specialybės teorinės kibernetikos, tikimybių teorijos bei matematinės statistikos gamybinio profilio studentai buvo perkelti į taikomosios matematikos specialybę. Pirmoji taikomosios matematikos absolventų laida išleista 1973 m. (2 lentelė).

1978 m. Matematikos ir mechanikos fakultetas pavadintas Matematikos fakultetu.

Matematikos fakulteto, veikusio 1978–1999 m., dekanu 1978–1992 m. buvo doc. V. Merkys, 1992–1998 m. – doc. Ričardas Juozas Kudžma (g. 1945 m.), nuo 1998 m. – prof. Feliksas Ivanauskas (g. 1945 m.).

Matematikos fakultete buvo Matematinės analizės katedra, Geometrijos ir aukštosios matematikos katedra, 1980 m. pavadinta Geometrijos ir topologijos katedra,

2 lentelė. Absolventų 1966–1978 m. statistika

Metai	Laida	Matematika		Mechanika	Taikomoji matematika	Iš viso
		Dieninės studijos	Vakarinės studijos			
1966	XX	61	4	13	–	78
1967	XXI	83	7	12	–	102
1968	XXII	73	6	14	–	93
1969	XXIII	82	7	1	–	90
1970	XXIV	104	11	–	–	115
1971	XXV	91	11	–	–	102
1972	XXVI	86	13	–	–	99
1973	XXVII	66	18	–	34	118
1974	XXVIII	90	19	–	32	141
1975	XXIX	100	18	–	36	154
1976	XXX	109	16	–	43	168
1977	XXXI	121	21	–	38	180
1978	XXXII	129	16	–	52	197
		1195	167	40	237	1637

Skaičiavimo matematikos katedra, kuri 1980 m. pavadinta Diferencialinių lygčių ir skaičiavimo matematikos katedra, Tikimybių teorijos ir skaičių teorijos katedra, Taikomosios matematikos katedra, kuri 1980 m. reorganizuota į dvi katedras: Taikomosios matematikos katedrą, 1991 m. pavadintą Matematinės statistikos katedra, ir į ESM matematinės įrangos katedrą, kuri 1994 m. pavadinta Informatikos katedra. Veikė Skaičiavimo centras, kuris 1981 m. tapo savarankišku Universiteto padaliniu. 1991 m. įkurta Matematikos metodikos katedra ir joje kompiuterių laboratorija, kuri 1998m. tapo atskiru fakulteto padaliniu. 1983 m. fakultete atidarytas Lietuvos matematikų muziejus.

1978 m. sausio 31 d. fakulteto taryboje patvirtintame taikomosios matematikos mokymo plane buvo: elektroninių skaičiavimo mašinų matematinės įrangos, automatizuotų valdymo sistemų matematinės įrangos ir skaičiavimo technikos priemonių panaudojimo specializacijos [7]. Ketvirtoji specializacija – projektavimo automatizavimo sistemų matematinė įranga – įvesta 1986 m. [8].

1988 m. buvo tokios taikomosios matematikos specializacijos: skaitiniai metodai, operacijų tyrimas ir sistemų analizė, tikimybių teorija ir matematinė statistika, problematiškai orientuotų sistemų matematinė ir programinė įranga, skaičiavimo mašinų ir sistemų matematinė ir programinė įranga [9].

3 lentelė fakultete baigiasi 5 ir 6 metų universitetinės studijos.

3 lentelė. Absolventų 1978–1997 m. statistika

Metai	Laida	Matematika		Taikomoji matematika	Iš viso
		Dieninės studijos	Neakivaizdinės studijos		
1979	XXXIII	134	17	65	216
1980	XXXIV	94	10	63	167
1981	XXXV	114	12	76	202
1982	XXXVI	134	11	76	221
1983	XXXVII	119	7	93	219
1984	XXXVIII	147	14	90	251
1985	XXXIX	142	13	85	240
1986	XL	139	13	82	234
1987	XLI	79	12	61	152
1988	XLII	75	10	61	146
1989	XLIII	54	29	66	149
1990	XLIV	52	17	88	157
1991	XLV	54	12	63	129
1992	XLVI	65	20	73	158
1993	XLVII	53	8	85	146
1994	XLVIII	66	27	84	177
1995	XLIX	35	2	58	95
1996	L	–	–	1	1
1997	LI	–	–	1	1
		1556	234	1271	3061

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, 1990 m. birželio 12 d. Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba – Atkuriamasis Seimas patvirtino naują Vilniaus universiteto Statutą.

1991 m. atkuriamos jau daugiau kaip 400 metų Universitete žinomos triapakopės bakalauro, magistro ir doktorantūros studijos [10].

Pirmoji bakalauro studijų absolventų laida išleista 1995 m. (4 lentelė), o pirmoji magistro laida – 1997 m. (5 lentelė).

1999 m. Matematikos fakultetas pavadintas **Matematikos ir informatikos fakultetu**.

1998–2008 m. fakultetui vadovavo prof. Feliksas Ivanauskas. 2008 m. birželio 9 d. fakulteto Taryboje dekanu buvo išrinktas profesorius Gediminas Stepanauskas (g. 1954 m.).

Fakultete tokios katedros: Matematinės analizės katedra, Diferencialinių lygčių ir skaičiavimo matematikos katedra, Tikimybių teorijos ir skaičių teorijos katedra, Matematinės statistikos katedra, Kompiuterijos katedra, Informatikos katedra, Matematikos metodikos katedra, 2007 m. pavadinta Matematikos ir informatikos metodikos katedra, Programų sistemų katedra, 2001 m. įkurta Ekonometrinės analizės katedra. Iš Kompiuterių laboratorijos išaugo Informacinių technologijų centras. 2002 m. įkurta

4 lentelė. Absolventų 1995–2007 m. statistika pagal studijų programas

Bakalaurai												
Metai	Laida	Ekonometrija	Finansų ir draudimo matematika	Informatika	Matematika	Matematika ir matematikos mokymas	Matematika ir matematikos taikymai	Matematikos ir informatikos mokymas	Matematikos taikymai	Programų sistemos	Statistika	Iš viso
1995	XLIX(I)	–	–	20	7	19	–	–	16	–	–	62
1996	L(II)	–	–	29	32	–	–	–	13	–	–	74
1997	LI(III)	–	–	27	7	–	–	–	30	–	–	64
1998	LII(IV)	–	–	29	5	–	–	–	43	–	–	77
1999	LIII(V)	–	–	43	6	7	–	–	32	–	–	88
2000	LIV(VI)	–	–	49	10	9	–	–	39	–	16	123
2001	LV(VII)	–	–	60	9	6	–	–	47	–	20	142
2002	LVI(VIII)	–	–	50	5	5	–	–	40	–	20	120
2003	LVII(IX)	–	–	97	16	19	–	–	62	–	37	231
2004	LVIII(X)	–	–	110	7	28	–	–	52	–	19	216
2005	LIX(XI)	28	30	190	–	–	44	28	–	–	27	347
2006	LX(XII)	47	50	206	–	–	51	25	–	72	41	492
2007	LXI(XIII)	44	51	184	–	–	42	24	–	95	40	480
2008	LXII(XIV)	31	42	188	–	–	52	23	–	82	33	451
		150	173	1282	104	93	189	100	374	249	253	2967

5 lentelė. Absolventų 1997–2008 m. statistika pagal studijų programas

Magistrai									
Metai	Laida	Informatika	Kompiuterinis modeliavimas	Matematika	Matematikos edukologija	Matematikos ir informatikos dėstymas	Programų sistemos	Statistika	Iš viso
1997	LI(I)	14	–	22	–	–	–	3	39
1998	LII(II)	18	–	8	13	–	–	2	41
1999	LIII(III)	12	–	20	7	–	–	3	42
2000	LIV(IV)	22	–	18	6	–	–	9	55
2001	LV(V)	24	–	21	10	–	–	7	62
2002	LVI(VI)	18	–	21	6	–	–	14	59
2003	LVII(VII)	43	–	23	11	–	–	9	86
2004	LVIII(VIII)	26	18	33	–	–	–	15	92
2005	LIX(IX)	27	21	37	–	10	–	19	114
2006	LX(X)	32	26	31	–	10	–	15	114
2007	LXI(XI)	44	22	23	–	9	–	15	113
2008	LXII(XII)	31	19	36	–	5	28	18	137
		311	106	293	53	34	28	129	954

Matematinės informatikos katedra. Nuo 2007 m. dirba Studijų skyrius. Veikia Lietuvos matematikų muziejus.

Bakalauro studijų ir magistro studijų programų studentams sudaroma galimybė specializuotis siauresnėje srityje (programos šakoje).

Pastebėjime, kad studijų raidoje bendrauniversitetiniams, studijų pagrindų ir specialaus lavinimo dalykams skiriamo laiko santykiai kinta.

Literatūra ir šaltiniai

1. H. Jasiūnas, V. Verikaitė, Matematikos studijos Vilniaus universiteto Matematikos-gamtos fakultete 1940–1944 metais, *Liet. mat. rink.*, **47**(spec. nr.), 310–319 (2007).
2. I. Končius, *Mano eitis kelias: atsiminimai*. 2 d. Lietuvos nacionalinis muziejus, Vilnius (2006).
3. LTSR Švietimo Liaudies komisariatas, Vilniaus valstybinis universitetas, *1945/1946, 1946/1947 ir 1947/1948 m.m. mokymo planai*, Vilniaus universiteto archyvas (toliau VUA), R-856, ap. 2, b. 4, l. 4.
4. *VU MIF absolventai*, Duomenis apie absolventus surinko Vita Verikaitė, Programavo Vilius Stakėnas (2008). Prieiga per internetą <http://www.mif.vu.lt/lmm/absolv/initium.php>
5. TSRS Aukštojo mokslo ministerija, Vyriausioji universitetų, ekonomikos ir teisės aukštųjų mokyklų valdyba, Vilniaus valstybinis V. Kapsuko universitetas, *1955 metų mokymo planas*, VUA, R-856, ap. 2, b. 218, l. 19–23, 39, 40.
6. *Vilniaus universiteto istorija, 1940–1979*, Mokslas, Vilnius (1979).
7. LTSR Aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerija, Vilniaus V. Kapsuko universitetas, *1975–1978 m. fakultetiniai mokymo planai*, VUA, R-856, ap. 2, b. 1652, l. 2.
8. Vilniaus V. Kapsuko universitetas, *1985 m. darbiniai mokymo planai*, VUA, R-856, ap. 2, b. 1754.

9. Vilniaus V. Kapsuko universitetas, *1987 m. fakultetiniai mokymo planai*, VUA, R-856, ap. 2, b. 1970.
10. *Universitas Vilnensis 1579–2004*, Prieiga per internetą
<http://www.vu.lt/lt/apiemus/istorija/>

SUMMARY

V. Verikaitė. Studies development in Vilnius University the faculty of Mathematics and Informatics 1946–2008

Article surveys the development of faculty (-ies). Statistics tables are made according to catalog of graduates.

Keywords: Vilnius University, faculty, department, table, specialization, statistics.